

УДК 82.1/-9

Костенко Г. М.¹, Сімагіна А. К.²

¹ канд. філол. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ГФ-314м ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Наука і техніка набувають значення у всіх галузях життя, і це впливає вже не тільки на фахову комунікацію та повсякденне спілкування в усіх його формах, а й на загальнолітературну мову. В 60-70-ті роки минулого століття популярним було твердження про те, що термін є незалежним від контексту номенклатурним знаком, який при перекладі має замінюватись без жодних проблем відповідним за змістом знаком у мові перекладу, й тлумачення спеціальних текстів у найближчому майбутньому можна буде цілком надати комп'ютерам [4, с. 159]. Сьогодні ж більш популярною стає думка про те, що точність та однозначність термінів (навіть у межах однієї терміносистеми), як і існування повних термінів-еквівалентів в інших мовах, становить собою не правило, а, скоріш, виняток з нього [3, с. 1].

В сучасному світі терміни зустрічаються не тільки в своєму природному середовищі – науково-технічних текстах, а й у науково-популярних та науково-фантастичних творах, у суспільно-публіцистичній літературі, в белетристиці й, навіть, у поезії. З іншого боку, терміни в художньому тексті суттєво відрізняються від термінів у науково-технічних текстах, оскільки виступають насамперед стилістичними засобами, тобто виконують різноманітні художні функції, передбачені автором твору, хоча й не втрачають при цьому своєї номінативної ролі. Цим пояснюються і відмінності при перекладі таких термінів, коли подекуди перекладач вимушений відступати від головного правила – перекладати термін терміном, й вдаватися до різного роду перекладацьких трансформацій, а іноді й до нульового перекладу.

Іноді при перекладі слід звертати увагу на вірогідний ступінь обізнаності потенційних читачів. Скажімо, в країнах, де розташовані гірські курорти, місцеві жителі добре знаються на термінах гірськолижних видів

спорту та зимового туризму, тоді як для жителів морського узбережжя ці терміни є переважно незнайомими, на відміну від термінології рибальства та судноплавства.

Розглянемо приклад, коли перекладач вдається до різних прийомів передачі німецьких термінів українською мовою, використовуючи в тому числі і прийом лексичних трансформацій (насамперед, лексичних додавань). У відомій новелі С. Цвейга «Амок» [2, с. 36-143] дія розпочинається на великому океанському пароплаві і автор, щоб створити у читача уявлення про подорож на кораблі, використовує певну кількість морської термінології, переважно відомої широкому колу читачів, наприклад: палуба, каюта, трап, ніс корабля тощо. При перекладі термінів перекладач керувався законами художнього перекладу, а не науково-технічного, що є цілком виправданим у випадку з літературним твором, хоча більшість термінів перекладено згідно основного правила, тобто термінами-еквівалентами, наприклад: *die Kabine* – каюта, *das Schiff* – корабель, *der elektrische Ventilator* – електричний вентилятор, *die Maschine* – машина, *das Deck* – палуба.

Нерідко труднощі перекладу термінів у художньому творі виникають ще на етапі розпізнавання термінів у тексті, на що також вказують С. Влахов та С. Флорин [1, с. 275-276]. Передусім це стосується не запозичених термінів, які достатньо чітко вирізняються на тлі загальноновживаної лексики, а тих, які є рідними щодо мови оригіналу. Частіше за все це відбувається через омонімію або досить прозору внутрішню форму таких одиниць, яка здатна ввести перекладача в оману. У технічному тексті слова *зуб*, *палець*, *плече*, *кулак*, а тим більш *щічка*, *кулачок*, *голівка* тощо навряд чи будуть перекладені в значенні частин тіла, та ще й при цьому з пестливим відтінком [1, с. 276].

Отже переклад термінів у художніх творах – справа, що потребує особливої уваги перекладача. Наведені приклади дозволяють простежити певні закономірності та основні способи перекладу термінів, а саме еквівалентний переклад загальновідомої термінології, пояснення рідковживаної лексики у перекладацькому коментарі, пошук альтернативного, нетермінологічного значення терміну для збереження авторської стилістики твору. Проте переклад термінологічних одиниць у художніх творах суттєво відрізняється від перекладу цих одиниць у науково-технічних текстах, а специфіка їх перекладу потребує більш детального вивчення з позицій сучасного перекладознавства, з урахуванням лінгвокультурних, соціокультурних та міжкультурних аспектів перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Влахов, С. Непереваемое в переводе [Текст] / С. Влахов, С. Флорин. – М. : Международные отношения, 1980. – 342 с.

2. Карабан, В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури [Текст] / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2002. – 564 с.
3. Arntz, R. Terminologien als Spiegel der Sprachkultur [Text] / R. Arntz // Quo vadis Translatologie. – Berlin : Frank&Time, 2007. – S. 1-16.
4. Mounin, G. Die Übersetzung. Geschichte, Theorie, Anwendung [Text] / G. Mounin. – München : Nymphenburger Verlagsgesellschaft, 1967. – 426 s.